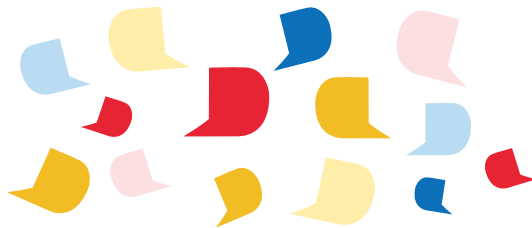


Gulahallančoahkkin



Bagadallan gulahallaneahkediidda

Mat leat Gulahallančoahkkimat?

Gulahallan čoahkkin lea čoahkkin gaskkal bargiid ja vanhemiid gos bargá ovttas sihke eastadit, bissehit ja čuovvulit givssideami

Manne Gulahallančoahkkimat?

Vai mánná vásiha ahte son lea mávssolaš oasseváldi oktavuodas, fertejit vanhemiin ja bargiin leat buorre gulahallan. Gulahallančoahkkin lea reaidun lihkestuvvat dien barggus.

Man dávjá

Gulahallančoahkkimat berrejit dollot unnimusat oktii jagis. Rávvejuvvo ahte dollojit guovtte geardde jagis.

Áigemearri

Rávvejuvvo 2,5 diimmu okte árrat čakčajahkebealis ja okte árrat giđđajahkebealis, mas čuovvula soahpamušaid vuosttas čoahkkimis

Ráhkkaneapmi ovdal čoahkkima

Cavgileapmi, ráđđi ja resurssat maid geavaha go ráhkkana gulahallančoahkkimii.

- Gulahallančoahkkin(mat) merkejuvvojit mánáidgárddi jahkejuvlii.
- Smiehttangažaldagat lea ovdagihitii váldon ovdan bargiidčoahkkimis.
- Válljet gulahallančoahkkima jođiheaddji. Rávvejuvvo ahte mánáidgárddi jođiheaddji jođiha čoahkkima.
- Buot bargit fertejit oasálastit gulahallančoahkkimis.

[Geahča videoid](#)

[Áigeguovdilis smiehttangažaldagat ovdal gulahallančoahkkima](#)

[Áššedáhpáhus gulahallančoahkkimii](#)

- Sádde gohččuma gulahallančoahkkimii (liŋka gohččumii/bovdejupmái)
- Kopiere árkká mas leat dat golbma váldoprinsihpa, bija buot stuoluide (liŋka teavsttaid mállii)
- Peanna ja bábir buot joavkkuide
- Latnjajuohkin
- Káffe/teadja/guossoheapmi

Gulahallaneahkeda álggaheapmi

Evttohus maid sáhtát dadjat go álggahat gulahallančoahkkima.

«Bures boahtin gulahallančoahkkimii!

Lea hui buorre ahte ná ollu vanhemat leat boahtán deike otná eahket! Mii dárbbášit guhtet guoibmámet go galgat bargat eastadit givssideami mánáidgárddis. Mii fertet oahpásmuvvat vai mii diehtit maid dii vanhemat jurddasehpet ja oaivvildehpet mo mánáidgárdi sáhttá bargat buorebut, ja mo dii vanhemat sáhttibehtet veahkehit. Muhtimat dis leat oahppásaččat, ja earát gis eai soaitte dovdat nu mángasa. Dál lea goit buorre vejolašvuohta oahpásmuvvat.

Mii sávvat oažžut buori gulahallama dan birra maid mii jurddašit mii lea ollesolbmuid ovddasvástádus, sihke mánáidgárddi bargit ja vanhemat, vai sáhttit lágideat oadjebas ja buori beaivválaš dili min mánáide.

Áigerámma: Mii galgat geargat dii 1..... rádjái, ja mun áiggun dadjat veaháš mo eahket šaddá, muhto vuos áiggun dadjat veaháš stoahkama, ustivuoda, givssideami ja ollesolbmuid ovddasvástádusa birra.

Stoahkama ja ustivuoda mearkkašupmi

Go mii jearrat mánáidgárdemánáin mas sii beroštit eanemus dáppe mánáidgárddis, de sii vástidit stoahkat ja oažžut ustibiid. Eatnasat namuhit guokte dahje golbma geaiguin sii leat buoremus ustibat. Fátmmasteapmi stoahkamis ja ustivuodda leat áibbas vuđolaš mánáid sosiála, emošunella ja kognitiivvaš ovdáneapmis. Stoahkamis ohppet mánáid bargat ovtta, sii besset hárhallat ja vásihit nákkuid, ja čoavdit váttisvuodaid ovtta. Sii hárhallet eallimii. Seammás dárbbášit sii doarjaga ja bagadallama ollesolbmui jus ieža eai nákke čoavdit. Muhtin mánáid dárbbášit maid veahki beassat fárrui stoahkamii.

Maid mii oaivvildit givssideamiin?

Go lea sáhka maid mii oaivvildit givssideamiin, de lea maid sáhka guoddu mánáid ektui. Muhtimat dis soaitibehtet divvut gažaldaga ahte givssidit go nie smávva mánáid nu go mánáidgárdemánáid. Dutkan Norggas ja eará eurohpalaš riikkain čájeha ahte leat gaskkal 6-12 % mánáid mánáidgárddis geat givssiduvvojit. Olggušteapmi stoahkamis lea dábálemus givssideapmi mánáidgárddis.

Dutkanprojeavttas “Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen” (Olles máná, olles áiggi, givssideapmi mánáidgárddis) áice dutkit ahte okta dahje guokte mánáid juohke mánáidgárddis olggušuvvojede stoahkamis, ja ahte ollesolbmot eai fuomášan ahte nie dáhpuvai. Oktasaš dovdomearka lei ahte ollesolbmot dávjá čilgejedje ahte mánáid ledje negatiivvaččat go ledje menddo vuovdnát dahje ahte geassádedje oktavuodain.

CAVGILEAPMI: Lea vuogas ahte lea okta gii váldá áiggi ja geas lea ovddasvástádus doallat áiggi.

Álgin 30 min

[Cavgileapmi gulahallama jodiheaddjái](#)

- Geahča dárkkilit sutnje gii hállá ja buktá evttohusa.
- Muite giitit juohke evttohusa ovddas, ale deattut ovtta ge eanet go nuppi.
- Muite oažžut jienasteami juohke joavkkus.
- Muite: Jeara ovtta gažaldaga ain hávális vai ii okta ge «gurgal» visot maid leat váldán ovdan guhkes «sártnis».
- Muite geahččalit dásset leaikka ja duoda čoahkkima vuolde.

Nu go mii áddet givssideami, váikkuha dasa maid mii jurddašit givssideami birra go guoská sihke eastadit, bissehit, bargat dainna ja čuovvolit givssideami, muhto maiddái maid mii jurddašit mánáid ja dárbbuid birra.

Dutkanprojeavttas “Hele barnet, hele løpet, mobbing i barnehagen” (Olles mánná, olles áiggi, givssideapmi mánáidgárddis) čilgejuvvo givssideapmi ná: «Givssideapmi leat dagut ollesolbmui ja/dahje mánáin mat hehttejit dovdat ahte lea dehálaš oasálasti oktavuodas ja vejolašvuohta oasálastit».

Dát ipmárdus lea vuodđuduvvon jurdagii ahte mis buohkain lea dárbu, sihke mánáin ja ollesolbmui, gullat oktavuhtii. Diet fáttmasta dárbbu máhttit ja váikkuhit, ja ahte mánát rievtti mielde háliidit bargat ovttas eará mánáiguin ja minguin, ollesolmuiguin, muhto eai nákke dan okto. Mánát ohppet ovttasbarggu ruovttus ja mánáidgárddis. Mii, ollesolbmot leat rollamodeallat dainna lágiin go mii bargat ja háleštít ovttas. Mo mii čoavdit nákkuid ja mo mii hálddašit iežamet dovduid. Go givssiduvvo, de hehttejuvvojit diet vuđolaš dárbbut.

Leat muhtin myhtat ahte mánát leat vašánat ja bahánihkkánat, muhto lea boastut nie čilget mánáid birra. Sii sáhttet bargat áššiid maid mii ollesolbmot dulkot vašánin ja bahánihkkánin, muhto mánát EAI leat vašánat ja bahánihkkánat. Sii sáhttet čurbošit sániiguin ja daguiguin váttis dilis, juste de go mii ollesolbmot. Mánát dárbbasit ollesolbmuid buorin ovdamearkan.

Mii dies lea dahkat givssidemiin? Lea sáhka min guottuid birra, mo mii jurddašit mánáid birra, speadjalastá mo mii deaivvadit mánáiguin. Diet leat vásihusat mat mánáin leat fárus máilbmái. Muhtin mánát rahčet eanet go earát gávnnahit mo stoahkat ovttas. Sii dárbbasit liige doarjaga, liekkusvuođa, čielga jođiheami ja bagadallama ollesolbmui geat barget ovttas sihke ruovttus ja mánáidgárddis.

Buorre psykalaš dearvvašvuohta, ustivuota ja dovdat gullevašvuođa, Leahkit oadjebas dahje ii, lea sáhka ahte leat ovttas. Mainna lágiin mii birgehallet guđet guimmiiguin. Ja ii unnimusat mo vanhemat ja mánáidgárdi barget ovttas.

Vai mánát galget vásihit iežaset dehálaš oasálažžan mánáidgárddis, ferte vanhemiin ja bargiin leat buorre gulahallan. Gulahallančoahkkin lea reaidu ahte lihkestuvvat dieinna barguin.

Ja mis leat soames prinsihpat mat galget báidnit gulahallančoahkkima:

FUOLALAŠ LAGASVUOHTA – ÁRVVASVUOHTA – FLEKSIBILITEHTA

1. Fuolalaš lagasvuohta mearkaša ahte lea áibbas ja ollásit das dan birra mii dáhpáhuvvá dál ja dás. Mobiilla rádjat eret, nákkut ruovttus, váttis bargoáššit ja eará biddjojít eret.
2. Árvvasvuohta: Leahkit árvvas, lea guoddu mas lea ustitlašvuohta ja buorredáhttu guovddážiis: Lea sáhka ahte mii buohkat dáhttut nubbái buori ja ahte min mánáin galgá leat buorre beaivválaš dilli. Diet gáibida ahte mii buohkat leat ráhpasat ja beroštít das maid nubbi háliida mitalit midjiide, ii unnimusat dálle go lea eará go maid mii ieža oaivvildit ja jurddašit.
3. Fleksibilitehta: Fleksibilitehta lea sáhka oaidnit dili ieš guđet beliin. Buohkat fertejit čájehit dáhtu rievdadit iežaset oaiviliid, eai ge dušše doalahit daid, Leahkit ráhpasat earáid evttohusaide.

Ulbmilin dieiguin golmma áššiin lea loktet ahte buohkaid jiena galgá leat vejolaš gullat. Buohkaid oaivilat lea lihka gustovaččat. Ii mihkke ge leat gáiggas vaikko lea earálgan go earáid oaivilat. Ii buohkaid mielas leat seamma suhtas hállat ollu, ja dat gal lea

áibbas ortnegis. Muhto lea dehálaš ahte buohkain lea vejolašvuohta beassat dadjat juoga. Cavgileapmin sáhtta ahte joavku bivdá buohkaid dadjat juoidá gažaldagaide ja sihkkarastit ahte buohkat leat beassan buktit oaivila.

Presenteret rámmaid ja joavkkuid organiserema ja dievasčoahkkima
Ja maid mii fertet bargat dán álggaheami manjá?
Dál lea diibmu, ja dat mearkkaša ahte mis lea guokte diimmu áigi dán rájes.

Mii mannat joavkkuide: 5 -7 juohke joavkkus, čielga vánhenojoavkkut ja mánáidgárdebargit.

Dii oažžubehtet buohkat ovttá áššedáhpáhusa. Seamma áššedáhpáhus, muhto gažaldagat veahá goabbatlárganat, okta vánhemiidda ja nubbi mánáidgárdebargiide (ovdamearkan maid oaivildat don lea vánhemiid ovddasvástádus? vs. maid oaivildat don lea mánáidgárddi ovddasvástádus?).

Válljebehtet joavkojođiheadji, nuoramusa dahje boarrásepmosa, geas lea váldoovddasvástádus buktit ovdan bohtosiid. Muhto buohkat veahkehit. Lea dehálaš ahte buohkaid jietna gullo, nu ahte ii leat dušše ovttá dahje guoktása.

Mo geavahit áššedáhpáhusa?

Áššedáhpáhus lea jurddašuvvon vuolggasadjin gulahallamii vai oažžu dehálaš perspektiivaid ovdan. Muhto lea maid dehálaš oažžut ovdan «gokko gáma skohpalastá», namalassii mii lea dehálaš didjiide. Dievasčoahkkimis mii váldit vuođu áššedáhpáhusas, muhto maidái fáttáin maid dii guoskkaheiddet go barggaidet gažaldagaiguin.

Dat mii dás lea dehálaš, lea dat maid dii oaivildehpet.

Áigerámma

Dii mannabehtet joavkkuide ja oažžubehtet bargat 40 minuhta
+ 10 minuhta boddu

Joavkogulahallan

Áššedáhpáhus maid geavaha joavkoságastallamis.

VÁNHEMAT

Olgušteapmi stoahkamis

Trine eadni muitala dutnje ahte du mánná olgušta Trine stoahkamis. Earenoamážit dalle go stohket olgon. Don it ipmir dan go eai goasse ge leat okta ge ovdal muitalan diekkár dáhpáhusaid birra. Ii okta ge bargiin mánáidjoavkkus leat muitalan diekkár dáhpáhusaid birra. Baicca nuppe láhkái.

Don hálát eará vánhemiiguin ja gulat ahte muhtin mánát muitalit ruovttus ahte sin mielas Trine lea gáiggas, ahte ii leat suohtas stoahkat suinna, son «čuvvoda» ii ge bálljo jietnat maide ge. Don it dovdda Trine vánhemiid, dušše nivkalan sudnuide feaskáris ovdal go ovttá iđida de Trine eadni fáhkkestaga bisánahtta du go lea vuolgimen mánáidgárddis ja dadjá ja muitala ahte son vásiha dien iežat neiddaža/bártnáža givssideapmin.

- Mii lea du ovddasvástádus, ja maid konkrehta sáhtát don dahkat?

[Miiddus bargiide gulahallančoahkkimis](#)

[Miiddus vánhemiidda gulahallančoahkkimis](#)

- Mii lea bargiid ovddasvástáduš, ja maid konkrehta sáhttet sii dahkat?
- Mii lea Trine eatni ovddasvástáduš, ja maid konkrehta sáhtá son dahkat?

Smávva mánáid ustivuotta

- Makkár guottut leat dus dasa ahte «buohkat galget stoahkat buohkaiguin»?
- Jus dis leat "ustitnjuolggadusat" ruovttus, dahje bidjabehtet čielga guottuid ja vuordámušaid ustivuottii: Mii doaibmá bures dieid njuolggadusaid ektui, ja maid livččii sáhtán dahkat vel buorebut?

Maid vásihat don stuorámuš hástalussan mánáidgárddis givssideami ektui?
Lea go dus evttohus čovdosii hástalussii? Maid sáhtát don dahkat? Maid sáhttet bargit dahkat? Maid sáhtá jođiheaddji dahkat?

BARGIT

Olgušteapmi stoahkamis

Trine eadni muitala ahte Trine dadjá ahte ii okte ge "hálit stoahkat suinna", ahte "earát dušše mannet eret go son boahá" Diet lea earenoamážit go stohket olgon. Don it leat vásihan dien iežat barggus mánnájoavkkuin. Trine lea várrogas nieiddaš, son stoahká ollu okto ja don leat jurddašan ahte sus orru leamen áibbas buorre. Ii okta ge eará vánhén leat muitalan sullasaš dáhpáhusaid birra.

Don hálat muhtin eará bargiiguin ja gulat muitalusaid ahte muhtin mánáid mielas lea Trine gáiggas, ahte ii leat suohtas stoahkat suinna, "son dušše čuvvoda ja ii jietnat bálljo maide ge».

- Mii lea du ovddasvástáduš, ja maid konkrehta sáhtát de go bargin mánáidgárddis dahkat?
- Mii lea vánhemiid ovddasvástáduš, ja maid konkrehta sáhttiba soai dahkat?

Smávva mánáid ustivuotta

- Makkár guottut leat dis dasa ahte «buohkat galget stoahkat buohkaiguin»?
- Jus dis leat "ustitnjuolggadusat" mánáidgárddis, dahje gaskkustehpet čielga guottuid ja vuordámušaid ustivuottii mánáid gaskka: Mii doaibmá bures dieid njuolggadusain fáttá ektui, ja maid livččiidet sáhtán dahkat vel buorebut?

Maid vásihat don lea stuorámuš hástalus mánáidgárddis givssideami ektui?
Lea go dus evttohus čovdit hástalusá? Maid sáhtát don dahkat? Maid sáhttet vánhemat dahkat? Maid sáhtá jođiheaddji dahkat?

Boddu: 10 minuhta

Dievasčoahkkimis gulahallan

Muhtin njuolggadusat go jođiha gulahallančoahkkima

- Buot joavkkuin galget evttohusat fárrui, visot "sála" galgá mielde. Vuolá

Áigemearri: 1 diimmu ja 10 minuhta.

CAVGILEAPMI:

mánáidgárddi sturrodagas, muhtin mánáidgárddit leat nu stuorrát ahte eai buot joavkkut sáhte buktit evttohusaid buot áššiin, muhto geahččalehpet nu guhkás go rámmat luitet

- Muiite : Loahpalaš digaštallamiid boađus galget leat 2 konkrehta evttohusa vanhemiid ja mánáidgárddi gaskka mo sihke eastadit, bissehit, bargat ja čuovvulit givssideami. Áibbas konkrehta mearkkaša diet: 2 doaimma vanhemiid ektui ja 2 doaimma mánáidgárddi bargiid ektui. (linjka čuovvolanskovvá).
- Buot oaiviliin lea seamma árvu. li mihkke ge leat boastut.
 - Jođiheaddjin galggat don:
 - Divvut rabas gažaldagaid (li gažaldagaid maidda vástida «Juo» dahje «li»).
 - Duođaš vástádusaid dalle go lea lunddolaš: ovdamearkan «mun gulan ahte don dajat ahte ..»
 - Gažaldat mii viiddida: «don logat bovdet máná ja vanhemiid ruoktot. Geaid don de jurddašat?»
 - Giitit juohke vástádusa ovddas: «ollu giitu, dehálaš evttohusaid ovddas».
- Geavat **dialogalaš giela** ja divo rabas M-gažaldagaid, ovdamearkan:
 - Maid jurddašat don ... birra?
 - Maid dárbbášat don mánáidgárddi bealis diekkár diliin?
 - Maid sáhtát don dahkat?
 - Mo jurddašat/jurddašeahppi doai vanhemat sáhttihehtet bargat ovttaš jus du bátrnáš Jakob boahat ruoktot ja muitala ahte Martin ja Jonas leaba leamašan hilbadat suinna?
 - Maid jurddašat/jurddašeahppi galgá bargat dieinna?
 - Mainna lágiin jurddašat/jurddašeahppi dien sáhtá dahkat?
 - Maid oaivildat lea du ovddasvástádus ..., vanhemiid ovddasvástádus ..., mánáidgárddi ovddasvástádus

Dievasčoahkkimis **loahpalaš boađus galget leat 2 konkrehta evttohusa** ovttasbargui gaskkal mánáidgárddi ja vanhemiid sihke eastadit, bissehit ja bargat givssideamiin.

- (10 minuhta) Okta ášši dahje okta doaimma maid dii oaivildehpet ahte bargit mánáidgárddis sáhttet dahkat eastadit givssideami mánáidgárddis. Jođiheaddjis lea ovddasvástádus čuovvulahttit rievdadusevttohusaid.
- (10 minuhta) Okta ášši dahje okta doaimma maid dii vanhemat oaivildehpet ahte vanhemat sáhttet dahkat eastadit givssideami mánáidgárddis. Vánhenjoavku soabada gii/geat galget čuovvulahttit evttohusaid.

- Muiite dan golbma prinsihpa (málla mii ihtá)
- Muiite duođaštit buot vásihusaid ovtta láhkái «ollu giitu» ja čábbát geahčastit sutnje gii juohká. Buot vástádusat galget duođaštuvvot.
- Buot joavkkut galget sáhttit buktit árvalusaid dievasčoahkkimis.
- Lea ge diehtomiellalaš leat sihke mota ja duođalašvuođa ektui miehtá čoahkkima.
- Bija goit 20 minuhta loahpaheapmái nu ahte konkrehta doaimmaid šiehtadallabehtet.

Čoahkkima čuovvoleapmi

Lea dehálaš ahte jođiheaddjis lea válđoovddasvástádus čuovvulit áššiide mat bohtet ovdan gulahallančoahkkimis.

Dat mearkkaša ahte jođiheaddji bidjá skovvá doaimmaid mat leat čállojuvvo ja čuovvula:

- Bargiidčoahkkimis(-iin) čielggaduvvo mo dien guovtti doaimma, mat gusket earenoamážit mánáidgárdái, mat leat skisserejuvvo konkrehta, galgá čuovvulit, gii galgá, goas galgá, mainna lágiin galgá, mearridit dáhtoniid doaimmaide ja

[Viečča čuovvulahttinskovi](#)

CAVGILEAPMI: li berre mannat eanet go vahku dan rájes go leai vánhenčoahkkinn ovdal go dollo fas čoahkkinn gaskkal vánhen-árasiid ja jođiheaddji.

árvoštallami.

- Čoahkkimis ovttasbargolávdegotti árasiiuin, dakka maŋŋá čoahkkima, dahkat dan seamma vánhemiiguin. Goappašiid doaimmaid galgá digaštallat,
- Evttohus gažaldagaide maid sáhhtá digaštallat: Mainna lágiin «doallat liekkasin» daid doaimmaid maid vánhemat ledje evttohan? Gii bargá maid?
- Boahhte vánhenčoahkkin: Muite ahte jodiheadji/vánhenáirras čielggadeaba mainna lágiin dat maid soabadedje, čuovvuvuo nuppi čoahkkimis. Čilget vásihuvvon dili/rievdama/ovdáneami birra sihke bargiid ja vánhemiid perspektiivvas.